

«Мисливствознавство» та «Біологія лісових звірів і птахів», керував дипломним проектуванням. Одночасно з науково-педагогічною діяльністю брав активну участь у громадському житті факультету та академії: працював деканом факультету молодого лектора УСГА, обирався головою профбюро та членом партбюро, неодноразово призначався куратором академгрупи, тривалий час входив до складу Президії Київської обласної ради товариства охорони природи та комісії з контролю реалізації заходів програми «Довколишнє середовище» в Московському (нині Голосіївському) районі м. Києва, виконував обов'язки відповідального секретаря приймальних комісій факультету та академії.

Олександр Олександрович разом із дружиною, Світлою Іванівною Шабаровою (Ткаченко), яка теж тривалий час працювала на лісгосподарському факультеті, виховали двох дочок: Зою та Марію. Він був прекрасним чоловіком і люблячим батьком.

О. О. Шабаров був дуже світлою людиною, толерантною до людей, що його оточували, природолюбом не тільки за фахом, а й за покликом серця. Своєю невтомною працею і ставленням до викладання він сіяв у душах студентів любов до природи, людей свого фаху, щедро ділився ними своїми знаннями та добротою.

Олександр Олександрович пішов із життя 8 серпня 1998 р. Поховано його на Байковому цвинтарі.

В. М. Маурер

**ПРОФЕСОР ДЯЧЕНКО ДМИТРО МИХАЙЛОВИЧ
(14.08.1887 – 21.05.1942) – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АРХІТЕКТОР,
ТВОРЕЦЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО МІСТЕЧКА В ГОЛОСІЄВІ
(До 130-річчя від дня народження)**

Професор Дмитро Михайлович Дяченко – видатний український архітектор, громадський діяч, засновник стилю українського неobaroco, член-кореспондент Академії архітектури СРСР (1935), член Спілки архітекторів СРСР, етнограф, теоретик, педагог, голова Товариства українських архітекторів (1918–1919 рр.).

Народився Дмитро Михайлович 14 серпня 1887 р. в м. Таганрог (нині місто Ростовської області Російської федерації).

Сім'я Дяченків походить від кріпосних селян із села Патлаївка, що на Полтавщині. У 1870-х рр. молодий Михайло Дяченко, батько Дмитра Михайловича, переїхав до Таганрогу, де відкрив невелику майстерню з ремонту взуття. Згодом Михайло Дяченко одружився з Надією Пилипівною, вони разом виховували п'ятеро синів і двох дочок.

У сім'ї часто звучали українські та донські козацькі пісні, дотримувалися старовинних звичаїв і обрядів. У 1907 р. сім'я переїхала до Новочеркаська. Щоліта діти приїжджали до Патлаївки, де з високого правого берега Ворскли відкривалася широка далечінь, де звучала мелодійна українська мова, де хати були розписані барвистими народними орнаментами, а дівчата вдягнені у візерункові вишиванки, де вдень і вночі лунали українські пісні. Все це залишилося рідним та близьким для Дмитра Михайловича на все життя.

Після закінчення таганрозького восьмикласного технічного училища у 1907 р. за порадою вчителів, які помітили в учня великі художні здібності, Дмитро поїхав учитися до Петербурга. Незабаром його батько отримав телеграму: «Склав іспити до Академії мистецтв та Петербурзького інституту цивільних інженерів. Куди вступати?». Після роздумів батько порадив вступити до інституту цивільних інженерів, оскільки на той час професія інженера була престижнішою.

У студентські роки Д. Дяченко багато їздив Україною та замальовував старовинні церкви, монастирі, будівлі дерев'яної народної архітектури.

У 1905 р. в інституті Дмитро Михайлович разом із земляками (С. Тимошенко, М. Даміловський, О. Литвиненко та ін.) створили студентський гурток прибічників розвитку української архітектури «Громада». На літні канікули члени цього гуртка їздили в Україну, досліджували архітектурні пам'ятки та змальовували старовинні будівлі, церкви, дзвіниці, монастирі тощо. У 1909 р. Д. Дяченко очолив цей гурток. Зусиллями гуртка в 1912 р. було організовано першу в Російській імперії професійну виставку української архітектури.

Бувши студентом, у 1913 р. Дмитро Михайлович спроектував і збудував будівлю земської лікарні в Лубнах, в формах якої вперше звернувся до традицій української архітектури. Цього ж року за його проектом було споруджено головний вхід до лубенської сільськогосподарської виставки, а також будинок А. Климова у с. Круглику і низку шкіл на Лубенщині.

У 1914 р. після успішного закінчення архітектурного відділення Інституту цивільних інженерів Д. Дяченко повернувся в Україну, працював земським інженером Полтавської губернії.

У 1915 р. зодчий спроектував будівлю церковно-археологічного музею для м. Кам'янця-Подільського та будинок міської управи для м. Ковеля (за які здобув перші премії). 1916 р. Д. Дяченко переміг у конкурсах із проектами меморіальної каплиці Шеметів і невеликої церкви у м. Харкові.

Упродовж 1917–1937 рр. Дмитро Михайлович працював земським інженером Київської губернії та головним інженером тресту «Київцукор», архітектором Київського комунального відділу, проектної майстерні Київської міськради.

У 1918 р. Дмитра Михайловича обрали головою Товариства українських архітекторів.

Цього ж року Д. Дяченко організував у Києві Український архітектурний інститут і у 1918–1922 рр. був першим ректором цього закладу, запросивши до співпраці відомих у той час архітекторів – А. Вербицького, П. Альошина, Н. Фельдмана. У 1924 р. Український архітектурний інститут було об'єднано з

Інститутом пластичних мистецтв і створено Київський художній інститут, у складі якого нині є архітектурний факультет.

Необхідно зазначити, що в Українському архітектурному інституті найбільше цінували самостійність у творчості. Вчителі не нав'язували учням свої творчі вподобання. У програмі завдань був такий пункт: «Дозволяється проектування у всіх стилях», що допомагало студентам творчо осмислювати архітектурну спадщину минулого.

Учнями Д. Дяченка були П. Юрченко, Я. Штайнберг, Н. Манучарова, І. Каракіс, А. Смик, П. Костирко та багато інших, які стали згодом видатними українськими зодчими й педагогами.

Поряд з основною викладацькою роботою Д. Дяченко був професором Української сільськогосподарської академії та Київського художнього інституту.

Дмитро Михайлович пов'язав свою долю з Надією Михайлівною, яка була вчителем історії. У 1924 р. в сім'ї Дяченків народився син Василь, який згодом став відомим українським антропологом і етнографом.

У період творчих злетів Дмитро Михайлович працював над науково-проектною і популярною літературою, якої дуже бракувало в ті часи. Серед праць архітектора великий інтерес становили надруковані та видані Д. Дяченком плакати «Проекти по сільському будівництву» (1923 р.) та книга «Будова села» (1926 р.).

Для колег і широкого загалу архітектор розробив і видав альбоми типових проектів колгоспного житла «Проекти сільського будівництва» (1926 р.), «Альбом проектів будівель у колгоспі» (1930 р.).

Дмитро Михайлович Дяченко брав участь у конкурсах проектів для будинку Держпрому (1925) та уряду (1928) в м. Харкові.

У закритому конкурсі на кращий проект залізничного вокзалу Д. Дяченко брав участь поряд із видатними архітекторами П. Альошиним, А. Бекетовим, А. Вербицьким, А. Щусевим. Виграв конкурс А. Вербицький.

Любов до архітектури передалася племінникові Дмитра Дяченка – українському архітектору, реставратору, заслуженому архітектору України, доктору архітектури, професору Юрієві Сергійовичу Асєєву.

У 1927–1928 рр. за проектом зодчого зведено житловий будинок на вул. Пушкінській, 7, де Дмитро Михайлович у київський період свого життя проживав із сім'єю.

Дмитро Михайлович Дяченко був автором генерального плану та архітектором більшості споруд комплексу студентського містечка НУБіП України. У 1928 р. було зведено будівлю лісоінженерного факультету КСГІ (тепер корпус № 1) і дев'ятиквартирний (так званий професорський) житловий будинок для викладачів і службовців (вул. генерала Родимцева, 21). Упродовж 1929–1931 рр. було споруджено три будівлі, призначені для Київського агрохімічного інституту (тепер корпус № 2), Київського зоотехнічного інституту (корпус № 3), факультетів КСГІ, на основі яких у 1930 р. утворено Київський інститут механізації та електрифікації сільського господарства (корпус № 4). На окремій ділянці у північно-східній частині містечка у 1929–1930 рр. Д. Дяченко спроектував і спорудив студентські

гуртожитки (тепер № 2 і № 3). За проектом Д. Дяченка у 1931 р. побудовано 34-квартирний житловий будинок № 2 для професорсько-викладацького складу. На нижній території Голосієва у 1930–1931 рр. побудували комплекс клінік Київського ветеринарного інституту. На сьогодні зберігся один будинок (тепер навчальний корпус № 6, вул. Васильківська, 17).

Серед усіх проектів дослідники відзначають високу художню якість саме споруду лісотехнічного факультету, яка є архітектурною пам'яткою місцевого значення.

У 1930-х рр. Д. Дяченко опинився в опалі. Офіційна критика засуджувала його праці як вияв українського націоналізму, сміливі виступи та стійкість творчих переконань, використання історичного стилю українського бароко. Через постійні доноси було неможливо перебувати в Києві. Д. Дяченка вперше заарештували у Києві в 1931 р. за обвинуваченням «участь у контрреволюційній націоналістичній діяльності». Д. Дяченку дозволили працювати в архітектурі, але в його творах зникли елементи українського бароко, які були замінені архітектурою класицизму.

У 1932–1935 рр. Д. Дяченко викладав архітектурне проектування в майстерні Київського художнього інституту.

Під загрозою арешту 1937 р. Дмитро Дяченко з родиною переїхав до Москви, де працював у різних проектних організаціях, однак репресій не уникнув.

1 липня 1941 р. Дмитра Михайловича Дяченка заарештували за доносом. Видатного архітектора обвинуватили в «націоналістичній діяльності» й засудили до восьми років таборів. 21 травня 1942 р. у віці 54 років Дмитро Дяченко захворів (пелагра III ступеня) і помер у концтаборі НКВС у Саратовській області (за іншими даними, був розстріляний).

Характер Д. Дяченка був прямий, дещо різкуватий, він ніколи не кривив душею і не зраджував своїх переконань. Безперечно, ці особисті якості відіграли певну роль у його трагічній долі.

Довгий час ім'я Д. Дяченка залишалося в тіні, хоча його твори були класикою української архітектури. Забули і про його педагогічну, наукову та громадську діяльність, яка мала величезне значення для розвитку архітектурного життя України.

У 1957 р. Д. Дяченка посмертно реабілітували.

Дмитро Михайлович разом з іншими визначними зодчими того часу відкрив українську сторінку світової архітектури та назавжди залишився у пам'яті поколінь як талановитий педагог, митець високої культури, професійної зрілості і щедрого таланту. Його традиційні і, водночас, новаторські за формами і художніми образами архітектурні твори живуть, зачаровуючи наших сучасників. Спираючись на здобутки вітчизняного і світового зодчества минулого, він створив низку яскравих національно-своєрідних творів, які збагатили скарбницю української культури.

О. В. Токарева

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 255

СЕРІЯ „ЛІСІВНИЦТВО ТА ДЕКОРАТИВНЕ САДІВНИЦТВО”

Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ №22397 – 12297ПР від 10.10.2016

Редактор О. Г. Пазюк

Відповідальний за випуск І. В. Іванюк

03041, Київ-41, вул. Героїв Оборони, 15

Здано до набору 22.12.2016 р. Підписано до друку 28.12.16
Формат 60×84/16 Папір офсетний.
Наклад 100 пр. Зам. № 9304.

Редакційно-видавничий відділ НУБіП України.
03041, Київ, пров. Сільськогосподарський, 4.
т. 527-80-49

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України (Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 28 квітня 2015 року)
"Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: "Лісівництво і декоративне садівництво" належить до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть бути опубліковані результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук за такими галузями наук: біологічні (лісове господарство) та сільськогосподарські науки (наказ МОН № 528 від 12.05.2015 р.), технічні науки (наказ МОН № 747 від 13.07.2015 р.)
